

Kdeže ty loňské sněhy jsou, mluvit o Gorgačovovi a Ce- strovi jako o gara- ntech socialismu. Ve východní Evropě vstali noví garanti, když už ne přímo so- cialismu tedy gara- nti noci jeho pohre- bů. Zcela zřetelně skoro ve všech ze- mích východní Evro- py jsou dnes již i vládneucími stran- mi s čestnou vyjím- kou ČR. Jejich po- sice nás v ekono- mice a zejmén v justici znamená, že to spolu s ovláda- ním skoro všech stá- tních úřadů o obcích nemluví znamená je- jich tichou partici- pací na t.zv.převíco- vé vládě ODS. O tom se jistě denně přes- vědčují všichni ti, kteří mají podle ok- trojovených zákonů připravených ještě plně komunistickou legislativou co do činění s rehabilitačními a restitučními zákony. Justice v rozporu s přijatými zákony o zločinnosti komunistického re- žimu však tyto kauzy řeší ve prospěch zločineckých rozhod- nutí komunistických úřadů či podniků a přirozeně především ve prospěch státu, dnes sice demokratického, který se však po- uze slovně distancuje od zlodějských praktik bývalé totali- ty. Soudci to dnes také tak plně chápou a vědí že budou po- chváleni jen za potvrzení nakradeného majetku v rukou býva- lých zlodějů garantů jejich jmenování na věčné časy. V.H.

Garanten für den Sozialismus: Gorbi und Castro

U v n i t ě ě í s l o :

1. S l o v o k e s p o l u o b ě a n ů m - dokument Charty 77 č. 1/1987
2. S i r i u s : Otrokáři svého národa./Svědomí/
3. Vladimír Hajný: Dopis redakci "Československého spo- rtu" k úmrtí Pepi Malečka. 16.10.1982

Předpokl.cena: 1,- Kč MČ 47263 Náklad: 50 výtisků

v y c h á z e l o
o b n o v e n o

1 9 7 3 - 1 9 7 5

1 9 8 7 r o ě n í k 1 0

52

Vydává: Vladimír Hajný
ČSA 34, 787 01 Šumperk

Red.: Marta Zemanová
rada: Julius A.Varga

Uzavřeno: 26.12.93

V Šumperku, dne 16. října 1982

Redakce
Československý sport
Na poříčí č. 30
Praha 1

Vážená redakce!

PODACÍ LÍSTEK

Odešlatel vyplní sítě a označuje křížem

Odešlatel	Vladimír H a j n ý		
Čs. armády	č. 34, Šumperk		
Adresát	Československý sport		
	Na poříčí č. 30		
	115 23 P r a h a 1		
Gen. Křs	Dobírka Křs	Heslo Křs	Poplatek Křs
			4 -
Druh základky	R		
Podací číslo	5934		
Podpis			

11 086 (III-1980) miz o 20 30

Již téměř dvacet let jsem předplatitelem Vašeho deníku a považuji se ze středně pečlivého čtenáře /se sportováním je to u mne horší/. V minulých dnech jsem však marně hledal nějakou pietní vzpomínku na našeho nejvšestrannějšího sportovce Josefa M a l e č k a jenž zemřel v minulých dnech ve Spojených státech. Je mi líto, že Vaše redakce tuto smutnou zprávu nezaregistrovala a zcela počinula úmrtí mnohonásobného reprezentanta ČSR v ledním hokeji, tenise, golfu i lehké atletice Pepi Malečka.

Domnívám se, že Vaše redakce je dlužna naší veřejnosti nekrolog na nebhého Josefa Malečka. Nebýt vysílání Radia Svobodná Evropa nedověděl bych se o jeho smrti ani já. Dovolte mi skončit úryvkem básně Tichý z smích ze sbírky Balzamína Františka Nechvátala:

.....

Zakopneš jednou o kořen,
všecno se může stát;
a už jsi do tmy ponořen
či v nezilosti vlád.

.....

Vladimír H a j n ý
Čs. armády č. 34

737 01 Š u m p e r k

SLOVO KE SPOLUOBČANŮM

Když před deseti lety vznikla a do veřejného života vstoupila Charta 77, jevila se mnohým jako skupina snilků. Její ideály se sice těšily obecným sympatiím a respektem, málokdo však věřil, že se lze v jejich duchu účinně angažovat uprostřed rozdrobené a apatické společnosti a tváří v tvář moci, která potlačuje jakoukoli důraznější kritiku.

Deset let, které nás od vzniku Charty 77 dělí, přineslo však mnoho změn. Mění se společnost, mění se pomalu i politické ovzduší v naší zemi, mění se leccos i v mezinárodním měřítku. Nejsou to síce změny zásadní, ale jsou to změny viditelné a jsou to někdy i změny k lepšímu. Na jejich pozadí i hodnoty, které Charta 77 připomněla a o něž se zasazuje, získávají nový význam. Dnešní doba je aktualizuje, boj o ně se dnes už nezdá tak nereálný. Život sám se opět hlásí o slovo a stále zřetelněji vyjevuje, co potřebuje k tomu, aby se mohl rozvíjet a čelit svému ohrožení.

Uvědomujice si tento posun, obracíme se v den desátého výročí vzniku našeho společenství ke všem svým spoluobčanům s výzvou, aby pochopili historické možnosti této chvíle a aby jich využili k prospěchu našich národů.

I představitelé moci v naší zemi se občas hlásí k demokracii, spravedlnosti, veřejné kontrole svého výkonu. Bývají to ovšem jen prázdná slova, za nimiž se skrývá diktátorská svévole, a proto si společnost zvykla nebrat je vážně. V poslední době se však zdá, že alespoň v některých těchto projevech se odráží vědomí, že změny jsou nutné. Neplodná strnulost současného politického a hospodářského systému, zaostávání za vyspělými státy, mezi něž jsme dříve patřili, nedostatečné uspokojování mnohých potřeb a požadavků, to vše je stále zřetelnější, doléhá stále tíživěji na každodenní život lidí a probouzí touhu po změně. Dokonce i směr této změny je po všech dosavadních zkušenostech zřejmý. Je to větší demokracie. Velké rozdily jsou pochopitelné v představách o tom, co to konkrétně znamená, totiž jakým směrem jít, jak rychle a kam až.

At' už jsou na to názory jakékoli, jedno je jasné: Vykročení k větší demokracii by pro naše národy nebylo krokem do neznáma. Máme se o co opřít, máme své vlastní demokratické tradice. Už první československý prezident spojoval náš stát s ideou demokratické samosprávy a sociální spravedlnosti. Jiným způsobem tyto ideje ožily po druhé světové válce. V radikálně nové vnitřní i mezinárodní situaci se pak významné demokratizační impulsy a projekty objevily znovu v šedesátých letech.

Nezabíjíme a nikomu nevnučujeme nějaké definitivní a jednoznačné hodnocení těch či oněch historických dějů nebo činů. Vybízíme jen k nepředpojaté diskusi o nich a k hledání skutečných poučení, která si z nich dnes možno vzít. Zároveň si však myslíme, že spory o minulost by neměly odvádět mysl společnosti od živých otázek přítomnosti. Na demokratické tradice nejlépe navážeme, když se pokusíme dobrých předpokladů, které se ve vědomí našich národů vytvořily, využít vskutku původně. To znamená bez předsudků, nezatažení ideologickými a prestižními ohledy, s porozuměním dnešní situaci, s vnitřním zřetelem ke všem dobrým a špatným zkušenostem, které soudobý svět nabízí, s fantazií, odvahou, ale především se snahou dívat se dopředu.

Nevíme samozřejmě, kdy a jakým způsobem se obrátí oním směrem v naší zemi uskuteční. Víme však, že dříve nebo později se uskutečnit musí. A víme také, že osud této země nezáleží jen na politické moci a že ani její vlastní počinání nezáleží jen na ní. Daleko víc záleží na tom, co uděláme my všichni, co udělá společnost. Dějiny nedělají jen vlády a žádná vláda nemůže úplně pomíjet to, co dělají občané. Demokracie není něco, co jedni dávají druhým. Je to úkol pro všechny. Všichni se jí musí znovu a znovu učit. Na nás všech záleží, kdy a jak výrazně se pohne dobrým směrem sama politická moc.

Úkol, který z toho vyplývá, je zřejmý. Vymaňme se konečně ze své pohodlné odevzdanosti osudu. Přestaňme čekat, co udělají jiní, udělejme něco sami. Probudme se z apatie, nepropadejme pocitu marnosti, překonejme svůj strach. Čím více bude občanů, kteří se o to pokusí, tím méně bude i důvodů ke strachu, protože tím těžší bude oprávněný postoj trestat. Každý z nás může odvahou, kterou v sobě nalezne, přispět k tomu, aby se ani ostatní nemuseli tolik bát. Smysluplný život nepřiděluje občanům vláda, o ten musí občané dnes a denně sami usilovat, musí ho hledat sami v sobě a vytvářet všim, co bezprostředně dělají, tedy i tím, jak se vztahují k obecným věcem.

K čemu tu vyzýváme, není nic jiného a nic víc, než odvaha stát se občany v plném, tvořivém a nejsilnějším slova smyslu. Bez občanů není a nikdy nebude demokracie. Občanství však není pouze statut. Především a hlavně je to určitý lidský postoj. Zda budeme skutečně svéprávními a důstojnými občany, vědomými si své spoluodpovědnosti za stav celku a jednajícími v souladu s ní, záleží tedy ve velké míře na nás samých.

Ústava, Všeobecná deklarace lidských práv, Charta OSN, mezinárodní paktů o lidských právech, Závěrečný akt z Helsink, to vše může být jak bezcenným papírem, tak velmi konkrétním a zavazujícím měřítkem a vodítkem. Zda to bude tím či oním, opět nezávisí pouze na vládách. Na všech nás je, jak vážně tyto normy přijmeme, jak je naplníme a uskutečníme, jak dalece je proměníme v živoucí skutečnost. Domníváme se, že doba dozrála k tomu, abychom si i v Československu tuto pravdu znovu a naléhavě připomněli a abychom se s novou energií pokusili v jejich duchu jednat.

Kdybychom jen čekali, až se společenské rozpory natolik prohloubí, že si katastrofální běh věci vynutí nějakou změnu, byli bychom sami proti sobě. Na jejich prohlubování a na těžko předvídatelné důsledky výbuchu, k němuž by jednoho dne mohly vést, bychom doplatili všichni.

* * *

Často je slyšet otázku, co dělat. Je to otázka po tom, co konkrétního, účinného a reálného může prostý občan dnes udělat pro zlepšení všeobecného stavu.

Úkol, přijmout vážně a zkusit vážně naplnit své občanství, otevírá podle našeho mínění dost zcela konkrétních možností.

Všichni můžeme hned zítra začít říkat pravdu. Nejen doma, ale i na pracovištích, při společenských setkáních, na nejrůznějších schůzích. A to nejenom pravdu o běžném šlendriánu, který kolem sebe vidíme, ať už ve výrobě, obchodě či službách, ale i o jeho příčinách. O špatných vedoucích, kteří, opření o svou bezvýhradnou politickou loajalitu, mohou beztrestně páchat jakékoliv škody. O nepružném způsobu hospodářského řízení a rozhodování. O iluzornosti a formálnosti plánů a bezúčelnosti plnění nekonečné řady jejich často zcela protichůdných ukazatelů. O neuvěřitelné neschopnosti centrálně řízené výroby reagovat na živé potřeby společnosti, o nepochopitelné a přitom všemi tolerované prodělnosti největších průmyslových podniků a o mrhání energií v neefektivních průmyslových odvětvích. A samozřejmě o té hrozně obhludě byrokracie, která požíra nenávratně tak velkou část výsledků lidské práce a přitom tuto práci ještě navíc všemožně komplikuje a maří.

Všichni můžeme vzít vážně svou odborovou příslušnost, domáhat se svých formálně vyhlášených a nerespektovaných práv, volit do odborových orgánů neohrožené tlumočnické skutečně vůle pracujících, po svobodné diskusi vybrané zástupce a ne jen odjinud doporučené, za poddajnost dobře odměňované byrokraty. Všichni můžeme žádat změnu sporných odborových praktik i pravidel. Odbory nemusí být jen rozdělovačem rekreačních poukazů a dílčích sociálních výhod. Nemusí být jen poslušným náhončím zaměstnavatelů, ale mohou se dožadovat skutečné a samostatné účasti na hospodářském rozhodování i na sociální politice. V mezních situacích mohou své požadavky podepřít i tradiční dělnickou zbraní, stávkou. Právo na ni je zakotveno v Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech.

Všichni můžeme vytvářet v různých prostředích neformální politická fóra, otevřená svobodně výměně názorů, využít k tomu existujících příležitosti a vytvářet nové. Na takových fórech by nemusela existovat žádná politická tabu a nic by tedy nemělo stát v cestě ani kritice takových úkazů, jako je všemoc stranických sekretariátů.

Můžeme se dožadovat pravdivých informací, psát pravdu do existujících sdělovacích prostředků a vytvářet si případně nová ohniska a způsoby svobodné výměny názorů. Každý podnik či závod by mohl vydávat noviny, v nichž by se svobodně psalo, kdyby se o to pracující vsutku vážně zasadili.

Všichni víme, jak katastrofální je ekologická situace v naší zemi. Proč o tom ale mluvíme jen v soukromí, proč se na veřejnosti mluví jen o desetině těchto problémů, a proč se téměř nikde nemluví j o jejich skutečných příčinách? Otevřít všude, v nejrůznějších prostředích a na všech úrovních zásadní diskusi o ekologické situaci lze ihned a dokonce bez velkých rizik. Odpovědnost k budoucím generacím by přitom měla být přirozenou páteří takové diskuse. V situaci, kdy si je jist spravedlnosti své pře, může každý překonat strach z nadřizených, z policie či státní byrokracie, všichni mohou ty, kdo se o to pokusí, svou solidaritou nejen morálně podpořit, ale i ubránit proti svévolnému útoku.

Existuje hodně práv, od práva shromažďovacího až po práva na svobodu projevu, přesvědčení, vyznání a výměnu informací, která jsou sice formálně zaručena, kterých však ze strachu z možných následků lidé nevyužívají. Proč jich tedy nevyužít.

V naší zemi údajně vládne dělnická třída. Nikdy nebylo toto oficiální tvrzení v tak hrozivém rozporu se skutečností, jako je tomu dnes. Vyšší a nejvyšší političtí činitelé se pohybují po této zemi obklopeni policejními strážci v autech s neprůstřednými skly a s nemorální absolutní předností v jízdě. Zájmu jejich bůhvi kým ohroženého bezpečí musí ustoupit i těžce zraněný odvážený sanitkou do nemocnice. Mají své spotřebitelské výhody, zvláštní dodavatele, zvláštní služby, zvláštní zdravotní péči, zvláštní a tajemné příjmy. Jejich moc je vybavuje počtem privilegií a v poměrech, kde je pro normální občany tak svízelné tolik věci zaříditi či dostat, je pro ně cokoliiv záležitosti jednoho telefonického rozhovoru. Dokonce i to, aby jejich méně pilně dítě prošlo bez problémů všemi zkouškami na vysoké škole.

Nechceme vyvolávat nenávisť nebo závist. To nejsou dobré impulsy k cestě za demokracií. Hovoříme o tom proto, abychom zdůraznili, jak hluboce se mnoho vedoucích činitelů odcizilo drobným občanům. Dokud bude toto odcizení trvat, budou všechny demokratizační snahy narážet na odpor těch, kteří se budou bát o své výsady. Proto by měla společnost na tyto nezasloužené výsady trvale upozorňovat a dožadovat se jejich zrušení. Mocni se budou muset v zájmu zdravějšího společenského života leccčeho ze svého pohodlí zříci. Je to i v jejich zájmu. Čím více budou odtrženi od společnosti, tím hůře budou vládnout a tím hlubší může být jedinou společenská krize, před kterou budou bezradně stát.

Učitelé by měli učit pravdu, měli by vyučovat v souladu se svým svědomím. Měli by vystupovat jako občanský stateční vychovatelé, kteří se nepřizpůsobují poslušně kdejakému problematickému pokynu shora. Osnovy je přece možno respektovat a přitom si před žáky a studenty uchovat vlastní, neustrašený usudek. Při základní lidské solidaritě se učitelé mohou bránit případnému pronásledování.

Věřící občané by se neměli bát chodit do kostelů a neměli by skrývat svou víru. Duchovní by měli plnit své poslání tak, jak jim to nařizuje jejich svědomí a přesvědčení. Měli by se bránit, když církevní tajemníci zasahují protiprávně do výkonu jejich duchovenských funkcí a když někteří zkorumpovaní představitelé církvi toto počínání kryjí.

Jak svobodná bude kultura, záleží opět především na kultuře samé. Hlavně na jejich tvůrcích. Svobodnou tvorbu nemůže nikdo nikomu zakazovat. Zakazují si ji sami jen ti umělci a vědci, kteří se bojí o své postavení, o své možnosti. I oni tedy mohou zlepšit výrazně obecnou situaci. Mohou překonat svůj strach a tvořit svobodně. Největší duchové české a slovenské kultury to dokázali, i zde je na co navázat.

* * *

Jsmo přesvědčeni, že kdyby naše společnost začala více a vynalézavěji využívat i těch několika málo existujících možností, na které jsme tu upozornili, významně by se změnilo celkové společenské a politické klima.

A lepší klima je dnes hlavní a možná jedinou cestou i k lepšímu hospodářskému a politickému systému.

Jsmo proti nenávisťným bojům, štvanicím, novým rozkolům, revanšismu a mstám. Jsmo pro demokratickou diskusi v atmosféře dělné spolupráce všech občanů a společenských sil. Víme, že úplná shoda všech se všemi není nikdy možná, a nemyslíme si ani, že by byla k něčemu dobrá. Domníváme se však, že i odpůrci se mohou navzájem respektovat jako lidé a jako občané a v klidné, vášněmi či trpkými vzpomínkami nepodbarvené rozpravě hledat to, na čem se mohou shodnout. Po všech tragických událostech a otřesech posledních desetiletí spatřujeme jedinou perspektivu ve skutečném národním smíření na demokratickém základě. Nechápeme je jako opatrné mlčení o čemkoliv a k čemukoliv. Chápeme je jako věcné a tvůrčí hledání východisek pro celou společnost.

Domníváme se, že nenásilný odpor proti všemu zlému, tolerance, slušnost, otevřenost pravdě i jinému názoru a trpělivá vytrvalost jsou těmi nejlepšími nástroji, kterých může naše společnost užít v následujícím boji za svou emancipaci za společenskou obnovu a za demokratický pořádek.

Charta 77 nikdy nesledovala nijak svůj partikulární politický zájem. Její věc je věc celé společnosti. Proto ani dnes od nikoho nežádáme, aby rozšířil nebo veřejně podporoval naše společenství. Charta 77 není a nikdy se nepovažovala za jedinou naději pro tuto společnost. Vyzýváme občany k něčemu jinému a důležitějšímu. Aby se vzpamatovali do své svobody a uvědomili si nadějeplný obsah hesla, které bylo dáno do vinku modernímu československému státu: PRAVDA VITĚZÍ!

1. ledna 1987

Jan Litomiský, Libuše Šilhánová, Josef Vohryzek
mluvčí Charty 77

Martin Palouš, Anna Šabatová, Jan Štern
odstupující mluvčí Charty 77

Jiří Hájek, Václav Havel
první mluvčí Charty 77

Otrokáři svého národa

SIRIUS

Ani si neuvědomujeme tok dějin. To co se některým z nás zdá samozřejmým, je pro mnohé zahaleno clonou zapomenutí a pro mladší generace věci neznámou. Zapomenutí a neznalost vytvářely legendy, které osudově zasáhly do politického vývoje našeho národa a přivedly k moci síly, jež musily znovu a znovu ztroskotávat, protože zrazovaly to, na čem stát byl vybudován a co tvořilo jeho ideovou podstatu. Snad je na čase připomenout české veřejnosti to, čeho jsme byli pamětníky, aby si učinila svůj soud a vytvořila svůj názor.

Když prošla tiskem zpráva o smrti Jiřího Stříbrného v trestnici v Ilavě na Slovensku, otřásl si jen ti, kteří Stříbrného znali a byli svědky jeho zápasů. Ne vždy byly tyto zápasy vedeny "šikovně", byly však vedeny za účelem, který Stříbrný více tušil a cítil, než si rozumně uvědomoval: za upevnění demokracie proti libovůli a násilí.

Jiří Stříbrný byl jedním z "mužů 28. října". Toto označení nebylo trázlivé. Československá republika nevyškočila hotová a celistvá z mozků státníků, její existence byla zpočátku pochybná a když T. G. Masaryk vyšel z Rakousko-Uherska, aby se pokusil o osvození českého národa z tehdejšího absolutismu (který byl však pohádkově liberální ve srovnání s dobou komunistickou), měl na mysli pouze získání respektu pro ústavní práva

národa, která zaručovala již tak zvaný "říjnový reskript", v němž panovník se slavnostně zavazoval, že se dá v Praze korunovati za českého krále. Ještě za hranicemi Masaryk zpočátku neměl jiné koncepce. V květnu r. 1915 píše T. G. Masaryk tehdejšímu britskému ministru zahraničních věcí Edwardu Greyovi: "Čechy jsou projektovány jakožto stát monarchický..." Idea státu česko-slovenského teprve postupně zrála a teprve vlivem americké větve české i slovenské zvitězila koncepce republikánská. V Pittsburské dohodě, uzavřené T. G. Masarykem s americkými Slováky dne 30. května 1918 se čte: "Československý stát bude republikou...". Touto dohodou byla také Slovákům zaručena rovná práva s národem českým, to jest i zvláštní vláda a zvláštní sněm na Slovensku. Všechny pozdější pokusy tuto dohodu vysvětlit jen jako soukromou úmluvu, která právnicky neváže, musily jen zostřit česko-slovenské napětí a vést k následkům, na něž si pamatujeme.

V době, kdy Masaryk za hranicemi jezdil, přednášel a organizoval legie, Stříbrný byl výraznou hlavou vídeňského parlamentu, kde zastupoval stranu národně sociální, jež se dříve nazývala stranou národních dělníků. Strana tato vznikla jako strana opoziční proti vzrůstajícímu se vlivu internacionální sociální demokracie

(marxistická) a jejím zakladatelem byl novinář Václav Klofáč, přesvědčený antimilitarista. Byl později prvním ministrem obrany v první česko-slovenské vládě Dr. Karla Kramáře.

Klofáč i Stříbrný byly dvě výrazné hlavy hnutí národních dělníků. Za první světové války se k nim připojili i čeští anarchisté, které vedl smíchovský zubní lékař Dr. Bohumil Vrbenský, pozdější první ministr zasobování v první čsl. vládě. Protože V. Klofáč byl brzy po vypuknutí války rakouskými úřady zatčen a později odsouzen, stal se Stříbrný vedoucí osobností strany národně sociální a za ni byl členem výboru pěti, v němž zasedal za národní demokracií Dr. Alois Rašín, za stranu agrární poslanec Antonín Švehla, za stranu sociálně demokratickou Dr. František Soukup, kterého později vystřídal poslanec Habrman a později i zástupce strany lidové, která se oddělila od konservativního křídla, reprezentovaného časopisem "Čech".

Deska na Repräsentaním domě hlavního města Prahy hlásala (nevím, zda dosud hlásá), že úto mužové - mezi nimi Jiří Stříbrný - zasedli dne 28. října 1918 v tomto domě, aby prohlásili první zákon Československé republiky a vyhlásili nový stát. Byl to čin vpravdě revoluční. I když Československo bylo uznáno vládami spojenců, nebylo nijak jisto, kdy dojde k

praktickému převedení moci s úřadů rakouských na československé. Uchopení se moci, které úto mužové provedli, překvapilo i českou delegaci politickou, jež v té době zasedala v hotelu "Beau Rivage" v Ženevě, kam se odebrala se svolením rakouské vlády, aby navázala styk s českými politiky v zahraničí, mezi nimiž byl novou osobností mladý docent sociologie na pražské universitě, Dr. Eduard Beneš.

Dr. Beneš byl muž velké tužadosti a velké pracovitosti. Původně člen strany sociálně-demokratické jako jeho bratr Vojta, stal se dopisovatelem sociálně-demokratického deníku "Právo lidu" v Paříži a protloukal se francouzským životem, jak mohl. Francouzsky se také naučil, anglicky o hodně později a nikdy nemluvil anglicky správně. Beneš byl přitahován osobností Masarykovou, která tehdy vnášela do posluchárny Karlovy univerzity metody anglického praktického myšlení, jež mylně bývá považováno za nějaký samostatný systém filosofický. Masarykova osobnost v té době se stávala veřejnosti známou z jeho vystupování mimo přednáškovou síň a netěšila se právě oblibě. Jeho realismus spíš dusil než podněcoval národní citění české v době Rakousko-Uherska. Odleskem státního vystoupení Zolova ve Francii bylo vystoupení Masarykovo v procesu proti Hilsnerovi, vystoupení proti pravosti tzv. "Rukopisu" vyvolalo vlnu nepřátelství a konečně si Masaryk nepřátelil tehdejší národně sociální stranu svým vystoupením proti poslanci Švihovi, který byl nucen žalovat odpovědného redaktora "Národních listů" Anýze, když tento obvinil Švihů z donášečství rakouské policii.

Antagonismus mezi Masarykem

Eduard Beneš za svého pobytu v Paříži r. 1905

a národně sociální stranou byl tedy dávného data a protože Dr. Beneš jen jaksi zdůrazňoval a podškrtyval úmysly a cíle svého mistra, bylo možno očekávat, že brzy dojde ke sporu mezi ním a národně sociální stranou. Spor tento nabyl zvláštních forem. Když bylo jasno, že sociální demokracie nepostaví ve volbách Dr. Beneše jako svého kandidáta a když Dr. Beneš pro odpor národní demokracie nemohl počítat ani s kandidaturou na listině této strany, zbývala Benešovi pro jeho kandidaturu - tehdy se ještě myslelo, že ministr musí být poslancem a že je třeba dodržovat pravidla parlamentní demokracie - jen strana národně sociální. To však byla strana převážně dělnická a nikoliv strana intelektuálů.

Nebezpečí hrozilo však také s druhé strany: Dr. Kramář byl ještě tehdy silný muž a národní hrdina - bylo třeba i tuto stranu rozložit. To se stalo tím, že skupina kolem mladého poslance národní demokracie Dr. Jaroslava Stránského vystoupila z národní demokracie a přes přechodný útvar tzv. "strany práce" vstoupila do strany

národně socialistické. První útok uvnitř strany plaul Jiřímu Stříbrnému a základní mechanismus, dovedně ftený Benešem, přivedl k vyloučení Stříbrného ze strany.

Vyloučený Stříbrný, který svého nepřítel dobře znal, nebyl však v té době už bezbranný. Uchýlil se do politiky opoziční, vybudoval v Jungmanově ulici v Praze vlastní tiskové podniky a jeho "Večerní list" se stal brzy obávaným boulevardním listem pražským. Stříbrný soustředil téměř celou tzv. "protihradní" opoziční. V jeho časopise se objevilo jméno někdejšího důvěrného přítele Masarykova J. S. Machara, jméno spisovatele Františka Zavřela, kterému Dr. Beneš nemohl zapomenout kritiku v románu "Fortinbras", jména celé řady osobností, kterým se nelíbily Benešovy metody. V té době spisovatel Arnošt Dvořák napsal komedii "Matěj Poctivý", jež byla hrána v pražském Stavovském divadle a v níž herec Saša Rašilov kromě jiného zpíval:

"Nade Hradem, pode Hradem, kraudu, kradeš, krađe, kraudem ...!"

Co bylo touto opoziční Dr. Benešovi a snaživému muži, vytýkáno? Rejstřík výtek by obsáhl několik stránek časopisu, v podstatě však šlo o věc, kterou opozičníci dobře cítili: šli proti dikta-torským metodám. Dr. Beneš přišel do parlamentu jaksi zvenčí. Nejezdil po schůzích, nedožadoval se přízně voličů a tvářil se tak, jako by jeho zahraniční činnost byla sama o sobě tak veliká, že důvěra v něho je oprávněná samozřejmá. Pronesl-li však někdo pochybnosti o správnosti jeho názorů nebo dokonce politiky, Dr. Beneš, který takové výtky pociťoval jako osobní urážku, považoval opoziční názor za projev nepřátelství. Protože

právě Dr. Beneš mezi voliči žádně širší opory neměl a kdyby nebylo systému vázaných kandidátních listů, nikdy by se byl ani poslancem nestal, pociťoval tento nedostatek popularity a tím i nedostatek politické základny, za největší osobní nedostatek. Z toho plynulo, že chtěl-li se udržet u moci - a to naprosto chtěl -, pak musil užívat metod jiných. Musil nějak odstraňovat své protivníky. (Pozn. redakce: Vázaná kandidátka znamenala v podstatě toto: generální tajemník, nebo předseda strany, měl od kandidáta na poslance předem podepsaný revers, že se vzdává poslaneckého mandátu ze zdravotních či osobních důvodů, na který si potom jen gen. tajemník vypsal pouze datum vyhození a poslanecký mandát předal do voleb jinému poslušnému oblíbenci, aniž se přihlíželo na voliče, kteří poslance zvolili.)

Když Beneš studoval v Dijoně ve Francii, upjal svou pozornost na jedno jméno: **Fouché**. Metody tohoto policejního ředitele Napoleona imponovaly mladému muži a jakmile se stal činitelem praktické politiky, tyto metody začal uplatňovat v českém prostředí. Věděl, že sáhnout někomu na čest, byl i to bylo zcela neprávem, znamená často politicky ho zničit. Vzpomněl si, jakým pomocníkem pro Fouchého byly trestní soudy, kterým předkládal prostřednictvím státního zástupce nejen žaloby, ale i svědky, kteří za příslušný honorář potvrdili cokoliv. Dr. Beneš vyzkoušel tuto metodu při odstranění sekčního šéfa ministerstva obchodu **Jiráka**, domníval se, že je dosu silný, aby se vrhl na Stříbrného

Pravou rukou Benešovou byl Dr. Karel Lány v ministerstvu spravedlnosti. Drobný kolínský advokát, který si stěžoval na ne-

dostatek klientely, stal se vševládnou osobností ministerstva spravedlnosti a ochotným služebníkem Benešovým. Vymyslit proces proti Stříbrnému nebyla věc snadná. Stříbrný inel k dispozici tisk a také sice malou, ale velmi aktivní politickou stranu. Dr. Beneš v té době si vytvořil dalšího odpůrce v osobě Dr. Karla Perglera, vlastního vyslance v Tokiu, Čecha amerického původu, kterého se později jen stěží zbavoval. Pergler byl dalším přírůstkem do opozičního seskupení Stříbrného.

Dr. Lány velmi přemýšlel a to, co vymyslel, by bylo mohlo Stříbrného zničit, kdyby se to bylo povedlo: vymyslel pěkný proces o krivou přísahu. Stříbrný byl náhle obžalován státním zástupcem z krivé přísahy, které prý se dopustil v jiném procesu. Defilé svědků bylo sice početné ohromující, ale obsahově velmi slabé. Konečně se vše soustředilo na otázku, zda jeden z pražských detektivů mohl vidět Stříbrného s obžalovaným Sichrovským v Hotelu de Saxe v Praze na vzdálenost, která byla sice nevelká, ale měla jednu vadu: šlo o pohled za roh. Obyčejné lidé nemohou vidět za roh. Svědek kterého Lány vypěstoval, vynikal však tou zvláštní čností, že viděl i za roh. Soud tehdy nebylo možno ještě ovlivňovat přímo a této výpovědi soud neuvěřil a Stříbrného osvobodil.

To byla přímá Benešova porážka. Beneš byl však muž houževnatý. Prostřednictvím státního zástupce bylo možno podat zmatečnou stížnost, té bylo možno vyhovět a bylo možno rovněž učinit návrh, aby místo procesu bylo přemístěno, aby "vliv pražské ulice" byl odstraněn. Vše šlo jako na drátku a místem procesu byla určena Jihlava. V Jihlavě se odehrávala druhá část dramatu, která

Stříbrného stála kus života. Stříbrný byl v tomto novém procesu znovu osvozen a Beneš znovu poražen.

Dějiny začaly však kráčet hlásitými kroky. Beneš měl nyní dost co dělat s výsledky vlastní politiky a ideologických konstrukcí. Obávaje se o svůj vliv, domýšlel se, že Habsburkové jsou ještě nebezpečím pro něho a vytvořil tak Malou dohodu mezi Československem, Rumunskem a Jugoslavií. Když se po prvé měla osvědčit, ztroskotala. Autokrat, jakým byl, čekal vždy, až byl k jednání nebo k dohodování donucen. Ať posuzujeme události té doby jakkoliv, jedno je jisto, že Beneš nerozpoznal včas dva problémy, které byly životní důležitostí pro republiku: problém německý a problém slovenský. Domníval se, že oba lze vyřešit mlčením a čekáním. Protože byl mužem, který diskusi považoval za osobní útok, nedošlo nikdy k věcné diskusi o životních problémech země. Je nutno i po pravdě říci, že Beneš pro oba problémy neměl ani záhodného pochopení. Byl mužem, který se rád pohyboval v cizině, který svou sílu spatřoval na diplomatickém parketu mezi svými známými, klubovními kolegy a subvencovanými žurnalisty a proto ho problémy politiky vnitřní nikdy nezajímaly. Nesnášje kritiky, vymyslel zákon na ochranu republiky, který s nadšením přijaly i ostatní "koaliční" strany, protože opoisi dával důkladný náhubek na ústa. Oklešťování demokracie, nedostatek smyslu pro demokracii, jsou věci, které se nevyplácejí. Snad nezájemnost, nedostatek čestné odvahy i k ústupu, tam, kde jsme neměli pravdu, spojení politiky příliš s osobními výhodami a zisky, zkomercialisování politiky tam, kde šlo o ideální zájmy náro-

da - to vše se stalo pářením diktátorských choutek, které vyvrcholily v tom, že Dr. Beneš v r. 1945 počal bez souhlasu nebo jen dotazu k národu publikovat a uvádět v skutek své pověstné "dekrety". Nyni byl diktátorem. Dosáhl toho, čeho si prál. Že tím slouží jiným silám, které měly později přemoci i jeho, protože byly silnější, zkušenější a takticky vyspělejší, to si neuvědomoval. Národ diktaturu snášel. Oslaben válkou, přelstěn líčením politické situace v barvách, které nebyly barvami skutečnosti, máje před sebou osobnost, která v bezmezném oslnění slávou se domnívala, že ona vyhrála válku, národ pokorně se podrobil těžkým zásahům do svých práv a svobod.

Když se před ukončením války diskutovalo v jednom kroužku o budoucím vývoji, řekl blízký přítel Benešův: "To nebude jako za Mařaryka. Beneš je mstivý a neodpouští!"

Tato charakteristika osobnosti Benešovy se mi vynořila v paměti, když jsem se doslechl, že Stříbrný byl v Lázních Gräfenberku ve Slezku zatčen. Každý byl přesvědčen, že jde o přehmat i se strany Benešovy, protože Stříbrnému nebylo možno nic vytknout a po dobu války se politicky úplně odmlčel. Beneš však vyrukoval proti Stříbrnému činností Stříbrného před válkou, která pod pojem "retribuce" vůbec nespádala. Stříbrného žurnalisté ovšem často kariovali a krivouvali Beneše. Zda forma byla vhodná či nikoliv, nemohl řešit soud, nýbrž pouze to, zda kritika byla dovolena a zda svobodná kritika spadá pod pojem "retribuce". Obhájce Stříbrného, znamenitý pražský právník, byl přesvědčen, že Stříbrný musí být osvobozen. Když obhájce vyslechl rozsudek, kterým Stříbrný byl od-

Jiří Stříbrný při procházce na vězeňském dvoře. Vyáto z jehoho pankráckého pamětníku „Dokumentární svazek“, který se osem požarilo propaťovat do exilu.

souzen na doživotí, chtěl se vzdát své advokátní praxe. Syn Stříbrného při rozsudku zvolal pouhé zoufalé: "Tatínku!" Byl obžalován za rušení veřejného pořádku a později odsouzen na 18 měsíců do žaláře.

Jiří Stříbrný by byl mohl vyjít z ilavského žaláře. Odmítl však podat žádost o amnestii. Při tom Stříbrný nebyl ani komunisty žalován ani souzen. "Muž 28. října", jeden ze zakladatelů republiky, považoval patrně za nedůstojné žádat kohokoliv o milost, o pardon něčeho, čeho se nedopustil, o pardon proto, že v určité chvíli jeho protivník byl silnější než on sám.

Ať je názor na Stříbrného jakýkoliv, jedno mu nutno přiznat: byl to nadšený muž a byl to statečný muž. Mnohdy krivdil, ale dovedl uznat, že se mylil, mnohdy útočil silněji než snad měl, mnohdy se dal vést osobní zadržkostí víc než motivem politickým, ale jeho statečnost a jeho síla to byla, která spolupůsobilá při založení

republiky. Zakladatelé států u civilisovaných národů bývají oslavováni pomníky a články v čítaných. Tomuto zakladateli státu bylo dopřáno zemřít v trestnici. Hanbou? - Byla-li tu hanba, pak nebyla hanbou jeho.

Odstraňování protivníků jakýmkoliv metodami vede v politice k diktatuře. Jakmile "osvoboditelé" se mění v otrokáře svého národa, je na národu, aby obhájil svá práva. Nelze stát stranou. Ti kdož stojí stranou, nesou pak odpovědnost za oběti diktatury. Stříbrný byl jednou z obětí. Jeho ostře fezaná tvář žije v paměti i těch, kdož ho znali. Vysoké čelo bylo ukončeno bohatou kšucí vlasů, vlajících, krásných vlasů. V propasti zapomenutí mezi pomalu fyzická osobnost, ale ty vlasy vlají - jako by byly živou pochodní!

Návštěvníci Chicago poslouchajte každou středu a pátek od 8:05 večer československý rádio-program našeho dlouholetého přítele

Jerry Jiráka

1450 AM
WCEV
WE'RE CHICAGO AND'S
ETHNIC VOICE